

הסוד הכמוס ביותר של

מילחמת יום הכיפורים:

משה דיין

התמוטט!

מאת יגאל לביב

עורכי העיתונים היו מזועזעים: לפניהם ניצב אדם מוכה-הלב, שבור ומזועזע, פוחד ופסימי. לפניהם עמד סמל הכריזמטיות והציפצוף על הערבים, ומכריז כי צה"ל לא יוכל לנצח את המצרים. לפניהם עמד אדם שתמיד ראו בו את תיקונתם, והגה הוא מוכה ושבור. היה המסמל את ביטחון ישראל התמוטט.

זהו אחד הסודות הכמוסים ביותר במדינה, הסוד על הפאניקה שאחזה את שר הביטחון משה דיין ברגע הקריטי ביותר, בו היכו המצרים ושברו את התקפת-הנגד הישראלית בתעלה, ובצפון הגיעו הטנקים הסורים למרחק חמש דקות נסיעה מביקעת-הירדן.

לסגת למרכז סיני

כאשר נתקף רמטכ"ל מילחמת ששת-הימים, יצחק רבין, בהתקפת ניקוטין בתקופת המלחמה, הפיצו אנשי דיין אגדות על הסכנה ששקפה למדינה כתוצאה מכך, וכיצד דיין הגיבור הציל את המצב. או היה צה"ל מנצח, הערבים הוכו, ומכונת-המילחמה המשומנת להפליא של לוי אשכול ויצחק רבין פעלה ללא דופי. הפעם היה צה"ל מוכה, מחדל רדף מחדל, מכונת-המילחמה לא היתה משומנת, והרקה ממחסור בכל דבר. הפעם מדובר בהתמוטטות והלם שקיבל שר הביטחון, ואשר כימעט והביא לאובדן סיני, ולמינעת האפשרות להתקפת-הנגד של אריק שרון, שהצילה את המצב לאחר מכן. עורכי העיתונים היומיים נפגשו מאז פרוץ המלחמה מיספר פעמים עם שר הביטחון. דיין חשב תחילה כי תהיה זו חזרה על מלחמת ששת-הימים בסיגנון של דדו: "נשבור להם את כל העצמות". לכן החליט הפעם להיות מתחילה במרכז העניינים, כדי שיידעו הכל כי הפעם, ללא כל ספקות, הוא האחראי הבילעדי למלחמה ולתוצאותיה. ביום הראשון למלחמה היתה הופעתו של דיין בטוחה בעצמה. הוא ציפה להתקפת-הנגד בסיני, שהיתה צריכה לזרז את המצרים מעבר לתעלה, ולחסל בזאת את המלחמה. התקפת-הנגד זאת היתה בסיגנון קרבנות-השריון של ששת-הימים, כאשר האחראים לצה"ל, כולל מספר גייסות השריון אברהם אדן, סגן הרמטכ"ל ישראל טל, הרמטכ"ל עצמו וכן דיין, לא ראו כל סיבה מדוע לא יעשו הטנקים ב-1973 מה שעשו למצרים ב-1967.

לא יכלו להתגבר על טילי הסאגר המצריים. השריון שהתקף היה היחיד שחפם את הדרך לישראל, כיוון שבכל יתר הטנקים היו ברמה הסורית. דיין היה שבור.

התמוטטות התחילה ביום השני של המלחמה. חיל-האוויר, שניסה לעזור לטנקים, הוכה קשות עלידי טילי הנ"מ המצריים. האבידות של השריון הישראלי היו מחרידות: יחידת של טנקים, שעלתה על מוצב מצרי, איבדה מיספר ניכר של טנקים, והכל עלידי טילים נגד טנקים. משה דיין רמוז על כל זאת לעורכי העיתונים בפגישה ביום השלישי, 10 באוקטובר, והודיע להם כי יציע לראש הממשלה כי צה"ל ייצור קו חדש כדי לנתק מוגע בינו לבין הטילים המצריים. כאשר תחוס הסכנה בצפון, ייתכן לנסות להרוץ שוב את המצרים. אולם, סיפר דיין לעורכי העיתונים, הוא בספק אם ניתן יהיה לחזור ולהשתלט על התעלה, כי הרב יעלה במחיר כה רב שהדבר עלול להיות ניצחון פירוהם.

לכפר את דיין!

עורכי העיתונים לא הספיקו לעכל את בשורת איוב, ודיין המשיך ואמר כי העם צריך לדעת את האמת. אותו ערב בשעה תשע הוא יופיע בטלוויזיה, בשידור לאומה, ויודיע על המצב לאמיתו ועל הנסיגה בסיני.

עורכי העיתונים הנדהמים חזרו מזועזעים לעיתוניהם ופאניקה כללית החלה מתפשטת. חלק מהם דיווחו מייד על השיחה עם שר הביטחון לשרי המערך, מסרו כי שר הביטחון לקה בהלם והתמוטט. קבוצה בכירה של שרי המערך, המרוכזת סביב שר-האוצר פנחס ספיר, אצה לראשי הממשלה גולדה מאיר. הם מסרו על השיחה של דיין עם עורכי העיתונות, תבעו להדיחו מייד מתפקידו. הם נימקו את תביעתם לפטרו בשתיים: אסור לאדם בתפקיד כשלו להמשיך כאשר הוא מתמוטט וזוקה כהלב, ושנית, הוא האחראי למחדלי המלחמה ולכן עליו לתת את הדין. הם תבעו מגולדה למנות במקומו אדם אחר שהעם יתן בו אמון, כמו חיים בר-לב. ראש-הממשלה היססה. היא טענה כי פיטורי דיין עלולים לגרום לפאניקה כללית בצבא. היא סיפרה כיצד, כשהיתה מזכירת מיסלגת העבודה, הפגינו לפני ביתה נשות רפ"י, תבעו למנות את דיין במקום אשכול כשר-ביטחון בשנת 1967. האשימו אותה באחריות לדם החללים. היא אמרה כי אינה יכולה למחוק מזיכרונה הפגנות אלו והאשמות אימות אלה, ואינה רוצה כי תחזורנה. אולם היא הסכימה כי יש לדחות את דיין וכל את תוכנית הנסיגה, ויש למנות ליד דיין אדם מהימון, שידווח לה על המתרחש. היא אמרה למשתתפים כי תשלח את חיים בר-לב לחזית הדרום, וכי אהרון יריב ישמש לה כעניינים.

..חורבן בית שלישי!

עתה היה עליה להודיע על החלטתיה למשה דיין. היא קראה לו לפגישה. בה השתתפו נוסף לשניים גם יועצה הצבאי תיאודור ישראלי ליאור. דיין פתח את השיחה עם גולדה, באמרו כי כאשר הודיע לה לפני יומיים כי צה"ל ערוך ומוכן למלחמה, וכי בכוחו לחסל את האוייב ללא בעיות, טעה והטעה אותה.

כאן הפטיר ליאור: זהו סופו של הבית השלישי! גולדה קטעה את הדברים, היא אמרה לדיין כי החליטה נגד נסיגה חד-צדדית. היא אסרה עליו להופיע אותו ערב בטלוויזיה, ואמרה כי ביקשה מאהרון יריב להודיע כי צה"ל ייצב קו פמוך ככל האפשר לתעלה, כ-5 קילומטר ממנה. כן הודיעה לו כי תשלח את בר-לב לדרום. דיין אמר לה במקום כי הוא מבקש להתפטר. גולדה סירבה לקבל את התפטרותו.

הוא מחליט לעצור את החשוד לחמישה ימים, ולברר בינתיים במישר-הביטחון, אם באמת היתה קבועה לחשוד פגישה עם מר חיון ממישר-הביטחון, או שמא ה' מדובר ב"טריק" שהמציא הנאשם, דהיינו, יצירת אליבי, כשהרגיש שעוקבים אחריו. החשוד יוצא ובמקומו באים עצור רים אחרים. שלושה שפרצו לחנותו של מגוייס ו' נתפסו בכף נעצרים ל-15 יום. קונה התכשיטים הגנובים, שקרובתו אישיות רפואית ידועה, נדרש לחתום (החשד בעמוד 18)

שעברו מבית לבית ובעוררם את רחמנותי, הבריות ורצונם לעזור במאמץ המלחמתי, גייסו תרומות שושלשו לכיסיהם. אחד מהם הובא השבוע לדין. גבר שהחרה, מטורון, לבוש במעיל צר וב' מכנסי צנור ומסופר למשעי. הוא מכחיש את טענות סמל החקירות שמבקש מעצרו. "אני, מה פתאום?" הוא טוען בתקי-פות. "הרי ביום שנעצרת היתה צריכה להיות לי פגישה עם מר חיון ממשרד הביטחון בנוגע להתרמות שערכת". השופט אילן, העוסק במעצרים, מקשיב לטענה בכובד-ראש. אחרי היסוס מסויים,

מאדם והפעילות בו רבה ובלתי פוסקת. זהו האולם אליו מובאים עצורים בפני שופט הדן במעצרים של עבריינים שנתפסו על-ידי המיטרה. נראה שעקרון צמצום הפעילות לא חל על העולם התחתון ושלוותיו. אנשי עולם זה, אשר לא גוייסו ברובם, ממ' שיכים לגנוב, לפרוץ, לרמות ולעבור עבירות כבימים ימימה. הם מרבים ל' העסיק את המיטרה ובמיוחד את אנשי המדור המרכזי. המילחמה יצרה סוג חדש של עברי-ינים. אלה הם המתרימים — נזילים

משפט הפושעים והמתרימים

בתי-המשפט בתל-אביב ריקים כמעט מאדם. עשרות אלפי מגוייסים משרתים עדיין בקווים מהחרמון בצפון ועד פאיד בדרום. בעלי-דין, עדים, עורכי-דין ו' שופטים, ממלאים תפקידים שונים ביחיי דותיהם. משפטים אורחיים כמעט ואינם נערכים ואף בתחום הפלילי הפעילות מצומצמת. אך ישנו אולם אחד החומה כל יום